

ŠTÚDIE ANALÝZY

Alexander Duleba*

Rusko na začiatku Putinovej éry: príchod k moci a prvé mesiace vlády

„Po voľbách sa v Rusku objaví nová moc. Mladá, energická, s novými štátnymi ideami... Takejto moci odovzdám svoje kompetencie, ako sa vraví, s ľahkým srdcom. Ved prvýkrát v dejinách Ruska dôjde k odovzdaniu moci nie revolučným, ale ústavným, civilizovaným spôsobom. Ale samo od seba sa to nestáva, je to veľká práca a už dnes sa tým začala zaoberať moja administratíva.“¹

Boris Jelcin 6. júla 1999

* Alexander Duleba; PhDr., CSc., riaditeľ, Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, Bratislava/Prešov

Bezalternatívny Vladimír Vladimírovič Putin

Na prezidentských voľbách v Rusku bolo pozoruhodné predovšetkým to, že už dávno pred prvým kolom (26. marca 2000) bol známy ich výsledok. Po neúspechu hlavného opozičného bloku Otečestvo-Vsia Rossija, na čele s moskovským primátorom Jurijom Lužkovom a bývalým premiérom Jevgenijom Primakovom, v decembrových parlamentných voľbách málokto pochyboval o tom, že vyhrá vtedajší premiér Vladimír Putin. Svoju voľbu urobil Boris Jeľcin ešte 31. decembra 1999, keď Putina poveril výkonom prezidentských právomocí. Inému by jednoducho neodovzdal moc ústavným a civilizovaným spôsobom... Náskok Vladimíra Putina pred prvým kolom prezidentských volieb bol obrovský a muselo by sa stať niečo mimoriadne, aby voľby nevyhral. Zákonite vzniká otázka: načo vlastne boli voľby, ktorých výsledok bol dopredu známy? V Rusku sme boli skôr svedkami monarchického aktu odovzdania moci než slobodnej transparentnej súťaže v spravodlivých voľbách o moc charakteristickej pre demokratické režimy.

Za posledných desať rokov Rusi šli deväťkrát k volebným urnám: štyrikrát volili parlament (1990, 1993, 1995, 1999), dvakrát volili prezidenta (1991, 1996) a trikrát rozhodovali o závažných otázkach verejného záujmu v plebiscite (marec 1991, apríl 1993, december 1993).² V marci 2000 šli k urnám už po desiatykrát, aby si zvolili nového prezidenta. Lepšie povedané, aby posvätili svojimi hlasmi vôľu Borisa Jeľcina, ktorý si Putina vybral za svojho nástupcu. V postsovietskom Rusku mali občania toľko možností rozhodovať o verejných záležitostiach, že už vlastne nerozhodujú o ničom. Vďaka častým voľbám ruské PR – agentúry zdokonalili volebné technológie natolko, že v súčasnosti určite patria k absolútnej svetovej špičke. Oficiálna moc naučila občanov „hlasovať tak, ako treba“.

Rusko sa v druhej polovici 90. rokov stalo učebnicovým príkladom „telekracie“. Oficiálna moc a jej slúžiaca väčšina oligarchov kontroluje elektronic-

Tabuľka: Ak by sa voľby prezidenta Ruska uskutočnili zajtra, za koho by ste hlasovali? (%)

	aug.99	sept.99	okt.99	nov.99	dec.99	8-9.jan.00	22-23.jan.00
V. Putin	–	2,8	18,5	39,0	40,0	55,1	54,5
G. Ziuganov	10,4	12,2	13,1	13,0	11,0	13,1	15,6
J. Primakov	15,9	15,5	17,8	9,0	7,0	6,1	3,9
Zdroj: ROMIR (Rossijskoje obščestvennoje mnenije i issledovanije rynka, 1999, 2000)							

ké médiá a prostredníctvom masívnej kampane je schopná vsugerovať občanom hocičo.³ V prezidentskej kampani 1996 bola pred občanmi sformulovaná dilema: budete voliť občiansky mier (t. j. Jelcina) alebo občiansku vojnu (t. j. komunistu Ziuganova). Voliči sa nerozhodovali medzi osobnosťami kandidátov, resp. ich programami, ale medzi vojnou a mierom. Rozhodovali sa tak, aby sa nemuseli báť. Podobne ako v roku 1996 i vo veľkých voľbách 1999-2000 (parlamentné voľby 1999 a prezidentské voľby 2000) bol hlavným motívom kampane – strach. Tentokrát z čečenských teroristov, ktorí podľa oficiálnej, ale doteraz nepreukázanej verzie majú na svedomí sériu výbuchov v obytných domoch v Moskve a ďalších ruských mestách v septembri a októbri minulého roka.⁴

Vojna v Čečensku a rast preferencií Vladimíra Putina

Pred augustom 1999 by ste meno Vladimír Putin nenašli v žiadnom rebríčku popularity ruských politikov. V auguste ho Jelcin vymenoval za premiéra a ruské vojská začali úspešnú vojenskú operáciu proti čečenským teroristom v Dagestane. Nasledovali spomínané výbuchy v ruských mestách a hneď nato i druhá čečenská vojna (prvá v rokoch 1994-1996). Až do konca decembra 1999 si federálne vojská počínali veľmi úspešne. Využívajúc technologickú leteckú a delostreleckú prevahu, s minimálnymi stratami obsadili rovinné oblasti Čečenska s výnimkou hlavného mesta Groznyj. Úmerne správam o úspechoch z kaukazského frontu rástla i popularita premiéra Putina, v priemere takmer o 15 % mesačne (pozri tabuľku). Okrídlenou sa stála fráza Vladimíra Putina o tom, že čečenských teroristov „zamočím daže v sortire“ (voľný preklad: rozstrieľame i záchody, ak tam budú). Rusi pocítili, že majú nového vládcu, ktorý ich zbaví strachu, ochráni pred teroristami, ktorý je úspešný, rozhodný, inteligentný, chladnokrvný atď. Oficiálna moc obyvateľstvo znova nastrašila, aby získala šancu zbaviť ho strachu.

V polovici roku 1999 Kremľ stratil šancu kontrolovať vnútropolitickú situáciu iba politickými nástrojmi. Zdalo sa, že už nič nezastaví koalíciu Lužkov-Primakov-regióny, ktorá sa chystala prevziať moc po veľkých voľbách.⁵ Vďaka Čečensku a vynikajúcej mediálnej kampani Kremľ získal stratenú strategickú iniciatívu. Necelé dva mesiace pred parlamentnými voľbami, ktoré sa konali 19. decembra, vznikla nová politická strana *Jednota (Medved)*, „mediálne uvarená pod Putina“, ktorá ich takmer vyhrala. Pozoruhodné je, že Putin i nová politická strana moci vyhrali zápas o sympatie voličov bez toho, aby sa pokúšali artikulovať ucelený politický alebo hospodársky program. Sú to pragmatici moci, o čom svedčí i koalícia s komunista-

mi v Štátnej dume na úkor predpokladanej koalície s nekomunistickými pravicovými a stredovými silami.⁶

V januári 2000 – dva mesiace pred prvým kolom – sa zastavil rast Putinových preferencií, ktorý podľa všetkého dosiahol maximum. V druhej polovici januára v porovnaní s prvou polovicou toho istého mesiaca Putin zaznamenal prvýkrát vôbec mierny pokles preferencií za obdobie od septembra 1999. Nepochybne, hlavnou príčinou bol vývoj v Čečensku. 23. decembra 1999 veliteľ ruských federálnych síl v Čečensku generál Kazancev vyhlásil, že armáda plánuje zastaviť vojenské akcie, zaviesť poriadok na obsadených rovinatých územiach, pripraviť sa na boj v horách na jar, obklúčiť a cez zimu vyhladovať Groznyj. Z Kremľa však prišiel iný príkaz. Volebná kampaň ešte neskončila a je potrebné živiť ju úspechmi z Čečenska.⁷ Koncom decembra sa začal útok na Groznyj, a začali sa problémy. Nielenže pri dobýjaní dobre opevneného Grozného narastali straty na ruskej strane, ale na začiatku januára sa Čečenom dokonca podarilo prejsť do protiofenzívy pri Argune a Šali. Rusi museli znovu dobýjať už raz dobyté územia a priebeh vojny začal pripomínať prvú čečenskú vojnu z rokov 1994-1996. Väčšina polooficiálnych i neoficiálnych odhadov v tom čase uvádzala okolo 3000 padlých ruských vojakov. Vtedajší prvý vicepremiér Michail Kasjanov priznal, že čečenská kampaň v roku 1999 stála štátnu kasu približne 5 miliárd rubľov namiesto predpokladaných 3 miliárd.⁸

21. januára boli zverejnené výsledky prieskumu agentúry VCIOM (Vserossijskij centr izučeniija obščetvennogo mnenija), ktoré signalizovali rast výhrad obyvateľstva voči vláde Vladimíra Putina. Zatiaľ čo ešte v decembri 1999 100 % respondentov sa vyslovilo, že rozumejú a súhlasia s postupom armády v Čečensku, v januári 2000 10 % respondentov uviedlo, že prestávajú rozumieť tomu, čo armáda robí v Čečensku. 16 % Rusov uviedlo, že vláda je skorumpovaná, zatiaľ čo v decembri 1999 si to mysleli iba 4 %. Počet tých, ktorí si mysleli, že Putinova vláda nebude schopná zvládnuť rast cien a zabrániť poklesu reálnych príjmov obyvateľstva, vzrástol z 28 % v decembri 1999 na 35 % v januári 2000.⁹ Putin začal robiť chyby a jeho imidž neomylného politika získaval prvé trhliny. Do volieb však už zostávalo príliš málo času na to, aby stratil svoj obrovský náskok pred konkurentmi. Okrem toho, ruská vlajka nad Groznym zaviala ešte pred 26. marcom aj za cenu obrovských vojenských strát.

Putin bez hospodárskeho programu

Putin bol premiérom pre vojnu s Čečenskom od svojho menovania do funkcie na začiatku augusta 1999. V ekonomických otázkach sa príliš nean-

gažoval, ani sa k nim vecne nevyjadroval. Jeho najzávažnejším predvolebným vyhlásením v tejto oblasti bolo rozhodnutie zaviesť povinnosť pre všetkých exportérov odpredávať 100 % zisku v tvrdej mene *Centrálnej banke*, počínajúc 1. februárom 2000. Ako vysvitlo neskôr, o potrebe takéhoto opatrenia ho presvedčil šéf Centrálnej banky Viktor Geraščenko. Prirodzene, exportérom a najmä ropným a plynárenským spoločnostiam sa to nepáčilo. O niekoľko dní po tomto vyhlásení navštívili Putina vplyvní ľudia ruského biznisu a presvedčili ho o opaku. Následne Putin verejne priznal, že urobil chybu a že v prvom polroku tohto roku nič podobné exportérom nehrozí.¹⁰ Inými slovami, ešte pred voľbami vysvitlo, že: po prvé – Putin nie je neomylný, po druhé – Putin sa v ekonomike nevyzná, čiže nebude to žiadny „chozajin“, a po tretie, ale najhoršie – Putin je ovplyvniteľný, nerozhodný a dá sa presvedčiť. Putin nemal vlastný ekonomický program, a preto bolo možné predpokladať, že bude podliehať vplyvom rôznych ekonomických skupín, ktoré si riešili vždy a predovšetkým svoje vlastné záujmy na úkor záujmov štátu. Tak to bolo za Jelcina a Putin ničím nepresvedčoval, že za jeho prezidentovania to bude inak.

Navyše, Putin sa vôbec ako prvý ruský premiér nezúčastnil na medzinárodnom ekonomickom fóre v Davose vo februári 2000 a nielen preto, že zatiaľ nemal čo povedať k ekonomickým reformám. Rokovanie v Davose malo aj jeden osobitný panel venovaný korupcii v Rusku a viacerým ruským oligarchom z Jelcinovej éry vadilo, že sa tam bude hovoriť práve o nich. Niektorých z nich by vo Švajčiarsku jednoducho zavreli, a preto sa im tam nechcelo a nepustili tam ani Putina. Generálny prokurátor Jurij Skuratov, ktorý začal v jeseni 1998 trestné stíhanie asi 800 najvyšších predstaviteľov ruskej politiky a ekonomiky pre dôvodné podozrenie zo sprenevery štátnych peňazí, v rozhovore pre *Moskovské novosti* v januári 2000 podal svedectvo o Putinovej úlohe pri marení celého procesu. Boli to predovšetkým vtedajší šéf Federálnej služby bezpečnosti Vladimír Putin a šéf prezidentskej kancelárie Alexander Vološin, ktorí „zastavili“ nebezpečného Skuratova v prvej polovici roku 1999. Aj vďaka tejto zásluhe sa Putin v auguste 1999 stal Jelcinovým vyvoleným.¹¹ Čo je potom možné očakávať od Putina v boji s hydrour korupcie, ktorá už prakticky zožrala ruské hospodárstvo?

V Rusku je rok 1999 napriek politickým problémom a trojnásobnej zmene vlády považovaný z ekonomického hľadiska za najúspešnejší. Odhady expertov hovorili prvýkrát o raste HDP od 0,5 do 1,9 %. Inflácia dosiahla iba 40 %, hoci predpovede sa pohybovali na úrovni 80-200 %. Experti uvádzajú ako príčinu tri hlavné faktory: rozumnú hospodársku politiku Primakovovej vlády (september 1998 – máj 1999), pozitívne účinky devalvácie rubľa po

finančnej kríze v auguste 1998 a vysoké ceny ropy na svetových trhoch, ktoré sa udržali v priebehu celého roka 1999 vďaka kartelovej dohode OPEC. Predpovede na rok 2000 obsahujú menej optimizmu. Primakovova vláda bola odvolaná v máji 1999 a ku koncu roka sa vyčerpali pozitívne efekty devalvácie z augusta 1998. Úroveň cien ropy nezávisí iba od Ruska. Okrem toho, vojenské akcie v Dagestane a Čečensku boli jedným z významných faktorov nárastu deficitu štátneho rozpočtu v druhej polovici roka 1999 – celkové výdavky boli asi o 20 % vyššie než plánovaný rozpočet. Najväčšou slabinou rozpočtu pre rok 2000 je skutočnosť, že až štvrtina predpokladaných výdavkov (približne 200 miliárd rubľov) by mala byť vykrytá zo zahraničných úverov. Okrem toho malo Rusko v prvom štvrťroku vyplatiť 3 miliardy USD zahraničným veriteľom a ak by sa nepodarilo dohodnúť s Londýnskym klubom, v priebehu roka ďalších 5 miliárd USD. Centrálna banka pri zavedení povinnosti odpredaja 100 % zisku exportérov argumentovala tým, že inak Rusko nebude schopné splácať svoje dlhy. Rozpočet totiž predpokladá, že Rusko si bude schopné v roku 2000 požičať zvonku viac, než bude platiť na splátkach starých úverov. Inými slovami, aby bol rozpočet splniteľný, Rusko si potrebuje v tomto roku požičať viac než 8 miliárd USD, alebo dohodnúť sa o odložení splátok.¹² Ešte stále nie je možné odhadnúť, koľko bude stáť vojna v Čečensku a prípadne financovanie jeho povojnovej obnovy. Ak sa k tomu pridá pokles cien ropy na svetových trhoch, Rusko sa môže ocitnúť v podobnej situácii ako v auguste 1998.

Očakávania ruskej verejnosti a „strihanie pupočnej šnúry“ s Jelcinovým režimom

Podľa údajov z výskumu agentúry VCIOM uskutočneného v polovici apríla 2000 81 % Rusov sa stotožňovalo s názorom, že pre Rusko je prioritné nastolenie poriadku i za cenu prípadného porušenia demokratických pravidiel, resp. obmedzenia osobných slobôd.¹³ Rusi majú dosť chaosu a v marcových prezidentských voľbách volili zmenu. Vladimír Putin vyhral voľby v prvom kole so ziskom 52 % vďaka tomu, že sa zaviazal nastoliť poriadok, a Rusi mu uverili. Podarí sa Vladimírovi Putinovi splniť obrovské očakávania ruskej verejnosti? Nájsť odpoveď na túto otázku nie je ľahké a je potrebné zodpovedať viacero ďalších. Predovšetkým, bude Putin schopný pretrhnúť pupočnú šnúru s Jelcinovým okolím, ktorému vďačí za svoju politickú kariéru? Ako dlho bude vládnuť, resp. bude mať dosť času na presadenie politických a hospodárskych zmien? S kým bude Putin vládnuť? V ruských reáliách odpoveď na otázku „ako“ závisí predovšetkým od odpovede na otázku „s kým“.

Rada federácie (horná komora parlamentu) na návrh Vladimíra Putina odvolala 19. apríla generálneho prokurátora Jurija Skuratova z funkcie. Stalo sa tak až na štvrtý pokus, keď predtým trikrát neprešiel návrh Borisa Jelcina. Nepochybne, po ratifikácii START II v ruskej Dume ide o zatiaľ najväčšie parlamentné víťazstvo Vladimíra Putina. Kauza Skuratov je pre súčasný Kremľ tým, čím sú pre hriešnika výčitky zlého svedomia. Putina sa osobne týka, pretože práve vďaka svojej nadpráci pri umlčaní nebezpečného generálneho prokurátora sa stal favoritom Rodiny a vyslúžil si nomináciu na post premiéra ruskej vlády v auguste a Jelcinovho nástupcu v decembri 1999. Putin potrebuje urobiť hrubú čiaru za minulosťou a začať s čistým stolom. Verejnosť musí zabudnúť na to, že Putin ako nastolovateľ poriadku a bojovník proti korupcii prišiel k moci hlavne vďaka tomu, že bojoval proti bojovníkom proti korupcii. Skuratov musel odísť preto, aby sa mohlo začať obdobie zabúdania. Práve preto má zmysel pripomenúť si podrobnejšie, o čom vlastne kauza Skuratov bola.

Začalo sa to v jeseni 1998, keď sa so súhlasom vtedajšieho premiéra Jevgenija Primakova a generálneho prokurátora Jurija Skuratova začalo vyšetrovanie niekoľko stoviek prípadov korupcie a trestnej činnosti spätých so zneužitím štátnych funkcií a prostriedkov na súkromné účely. Do centra pozornosti sa dostali najmä netransparentné podnikateľské aktivity Borisa Berezovského, ktorý profitoval zo svojej blízkosti k Jelcinovej rodine. Podozrenie z korupcie v najznámejšej kauze firmy *Mabeteks* padlo už nielen na šéfa hospodárskeho odboru prezidentskej administratívy Pavla Borodina, ale aj na Jelcina a jeho dve dcéry. Úlohu zastaviť Skuratova dostali Alexander Vološin, šéf prezidentskej administratívy, a Vladimír Putin, šéf Federálnej služby bezpečnosti a tajomník Rady bezpečnosti. Stačil im necelý mesiac, aby „získali“ kompromitujúce materiály na Skuratova a prešli do protiútok. 2. apríla Putin na tlačovej konferencii oznámil, že bolo podané trestné oznámenie na generálneho prokurátora pre podozrenie zo zneužitia právomocí. Moskovská prokuratúra začala vyšetrovanie generálneho prokurátora bez súhlasu hornej komory parlamentu. Podľa Ústavy RF iba Rada federácie môže odvolať, resp. dať súhlas na stíhanie generálneho prokurátora. Napriek tomu, že horná komora opakovane odmietla Jelcinov návrh na odvolanie a stíhanie Skuratova, kancelária generálneho prokurátora bola zapečatená, bol mu znemožnený výkon funkcie a médiá zaplavili materiály pochybného pôvodu, kompromitujúce jeho osobu. Nehľadiac na ústavu, Putin ako šéf tajnej služby splnil svoju úlohu – Skuratov bol zastavený a dodnes nebolo dokončené vyšetrovanie ani jedného z prípadov, ktoré pred viac než rokom začal.¹⁴

Prvým dekrétom, ktorý Putin podpísal po inaugurácii 7. mája 2000, udelil amnestiu a imunitu bývalému prezidentovi Borisovi Jeľcinovi a členom jeho rodiny. Ostatne, ako nominovaný nástupca prezidenta Jeľcina nemohol postupovať inak, pretože by musel nechať vyšetrovať i sám seba. V tomto zmysle je Putin zraniteľný a následne aj vydierateľný. Smerom k nedávnej minulosti sa maximálne môže pokúsiť, aby ruská verejnosť zabudla na to, čo bolo pred jeho prezidentskou inauguráciou. Putin bude bojovať s novou korupciou, aby sa zabudlo na starú, a preto tento jeho boj nebude nikdy dôsledný. Len Rusi budú musieť uveriť, že áno.

Ako dlho a najmä ako sa chystá vládnuť Putin

Ešte pred prezidentskými voľbami sa začalo vážne diskutovať o zmene ústavy v bode, ktorý pojednáva o dĺžke prezidentského obdobia. Podľa pripravovaného návrhu ústavnej novely by sa od roku 2004 prezidenti volili na obdobie nie štyroch, ale siedmich rokov. Putin by mal úspešne vládnuť do roku 2004 a potom vyhrať voľby na nasledujúce sedemročné obdobie do roku 2011. Tak ako boli 90. roky v Rusku dekadou Borisa Jeľcina, naplánovaná je dekáda Vladimíra Putina. V najbližších štyroch rokoch potrebuje Putin dosiahnuť hmatateľné hospodárske výsledky, vyhnúť sa politickým otrasom, ktoré by mohli rozkolísať jeho mocenské pozície. Paradoxne, ale už dnes je možné tvrdiť, že existujú všetky predpoklady na to, aby sa tak stalo. Neznamená to, že Putin má v rukách zázračný prútik na realizáciu úspešných ekonomických reforiem. O zásadné ekonomické reformy najskôr do roku 2004 vôbec ani nepôjde. Pôjde o zmenu postavenia a úloh štátu v hospodárskej politike alebo, inými slovami, o tolko avízované nastolenie poriadku a administratívnej disciplíny. Ruskí ekonómovia tomu hovoria „využitie administratívnej rezervy“. V tomto sa Putin vyzná oveľa lepšie než v ekonomike.

Podľa výskumu prestížneho amerického inštitútu RAND Corp. z roku 1998 sú oficiálne údaje o stave ruského hospodárstva vzdialené od reality. Podiel tieňovej, resp. neregistrovanej ekonomiky na celkovom hospodárstve Ruska predstavuje takmer 50 percent.¹⁵ Ak sa Putinovi a jeho vláde podarí znížiť toto číslo hoci len o pár percent, bude to nesporný úspech. Rusko momentálne zaznamená vyššiu mieru hospodárskeho rastu aj v prípade len čiastočnej legalizácie tieňovej ekonomiky. Zvýšenie daňovej disciplíny, ako aj úspešnosť pri výbere daní môže viesť k oveľa vyšším príjmom ruského štátneho rozpočtu. Premiér ruskej vlády Michail Kasjanov avizoval v najbližšom období 20 až 30 % zníženie daňového zaťaženia hospodárskych subjektov. Na

strane druhej si stačí iba uvedomiť, že ročné výdavky štátneho rozpočtu RF sa pohybujú zhruba na úrovni 25 miliárd USD, zatiaľ čo ročne sa z Ruska vyváža kapitál vo výške od 15 do 30 miliárd USD. Drvivá väčšina tohto kapitálu opúšťa Rusko nelegálne. Podľa ruského ekonóma Otta Lacisa, jediný Putinov dekrét smerujúci k prísnejšej administratívnej kontrole valutových operácií a jeho dôsledná realizácia môže priniesť rovnaký výsledok ako celý rad zložitých ekonomických opatrení. A Putin už začal konať. 6. apríla 2000 podpísal dekrét, ktorým zrušil 46 dekrétov Borisa Jelcina týkajúcich sa udelenia výhod pri valutových operáciách poskytnutých regionálnym administratívam a rôznym hospodárskym subjektom od roku 1991.¹⁶

Putin nepotrebuje veľa k hospodárskemu úspechu v období do roku 2004. Stačí, ak sa mu podarí zastaviť, alebo podstatne znížiť odtok kapitálu do zahraničia, potlačiť neregistrovanú ekonomiku, zvýšiť odber daní a stane sa najväčším reformátorom postsovietskeho Ruska. Tajné služby, súdy a administratívna kontrola sú v tomto zmysle oveľa účinnejším nástrojom než zložitá makroekonomická politika. Bude Rusko policajným štátom? To v súčasnej situácii nie je podstatné, bude sa to označovať ako „nastolovanie poriadku“. Putin bude „zdokonaľovať“ štát, nie ekonomické reformy, a do roku 2004 s tým úplne vystačí, aby sa mohol stať prezidentom i na obdobie do roku 2011. O skutočných reformách v Rusku bude možné hovoriť až v Putinovom druhom volebnom období. Na to, aby bol dovedy politicky a ekonomicky úspešný, potrebuje sa dohodnúť s oligarchiou, ktorá musí rešpektovať novú úlohu štátu. Po „hliníkovej vojne“ z marca a apríla tohto roku, ktorá sa skončila úspechom pre skupinu Abramovič-Berezovskij (získali kontrolu nad 70 percentami výroby a obchodu s hliníkom v Rusku)¹⁷, sa zdalo, že v Rusku sú sféry vplyvu a obchodu rozdelené a zodpovedajú dlhodobému rozloženiu síl. V máji, v čase, keď sa formovala nová vláda, sa rovnako zdalo, že na rešpektovaní status quo majú záujem aj oligarchovia, ktorí chcú vládnuť spolu s Putinom. Neprešli však ani dva mesiace od sformovania novej vlády na čele s premiérom Michailom Kasjanovom a situácia sa kardinálnym spôsobom zmenila.

Kto chce vládnuť spolu s Putinom

Putinov tím vo vláde a v prezidentskej administratíve je kompromisom medzi hlavnými oligarchickými skupinami z neskorého Jelcinovho obdobia. Putin nebol schopný úplne pretrhnúť pupočnú šnúru s Jelcinovým okolím a kauza Skuratov vysvetľuje prečo. V tomto zmysle – a veľmi pravdepodobne pre obdobie do roku 2004 – bude Putinov režim predstavovať kontinuitu

Jeľcinovho. V súčasnom Putinovom personálnom okolí je možné definovať päť hlavných záujmových skupín, ktoré chcú, a podľa všetkého aj budú – hoci vo veľmi rôznej miere – participovať na moci v Rusku.¹⁸

Prvú skupinu alebo tzv. „putinovské jadro“ tvoria prezidentovi rodáci z Petrohradu. Majú pod kontrolou predovšetkým silové štruktúry a tajné služby, ktoré v Putinovom režime zohrajú kľúčovú úlohu s cieľom mobilizovať spomínanú „vnútornú administratívnu rezervu“. Medzi najvýznamnejších patria: šéf Federálnej služby bezpečnosti Nikolaj Patrušev, ktorý vymenil na tomto poste Putina po jeho nástupe do funkcie premiéra v auguste minulého roku, jeho zástupca Viktor Čerkesov, Putinov spolužiak z právnickej fakulty, tajomník Rady bezpečnosti RF Sergej Ivanov, ktorý koordinuje všetky silové rezorty, a Viktor Ivanov, ktorý má na starosti kádrové otázky v Putinovej administratíve. Do tejto skupiny patria aj zástupcovia šéfa prezidentskej administratívy Igor Sečín a Dmitrij Medvedev. Vo vláde ide najmä o Alexeja Kudrina (podpredseda a zároveň minister financií), Ilju Klebanova (vicepremiér), Germana Grefa, Ilju Južanova, Valentinu Matvijenko, Dmitrija Kozaka a ďalších. Títo ľudia sú lojálni Putinovi a vďačia mu za osobnú kariéru.

Druhú skupinu predstavujú „Roman Abramovič-Boris Berezovskij a spol.“ Táto skupina je priamym pokračovaním toho, čo bolo v minulosti známe pod názvom Rodina s veľkým „R“, pravda, v súčasnosti už bez Tatiany Diačenkovej a Valentina Jumaševa. Abramovič prerástol svojho pôvodného protektora Berezovského, kontroluje významnú časť ropného biznisu v Rusku a najnovšie i lukratívnu časť metalurgie farebných kovov. Skupina disponuje významným mediálnym impériom a má ambície obsadiť kľúčové posty vo vláde a prezidentskej administratíve. Jej významnými politickými predstaviteľmi sú: Alexander Vološin, šéf administratívy a Putinov kolega z kauzy Skuratov, Michail Kasjanov, súčasný premiér vlády, Nikolaj Aksenenko, minister železníc a telekomunikácií, Viktor Kalužnyj, minister palív a energie, Jevgenij Adamov, minister jadrovej energie, Farit Gazizulin, minister štátneho majetku a mnohí ďalší. Skupina Abramovič-Berezovskij spolu s Putinovým „silovým jadrom“ obsadila všetky najvýznamnejšie posty vo vláde, ako aj v prezidentskej administratíve. Putinova vláda a prezidentská administratíva predstavujú kompromis predovšetkým týchto prvých dvoch v súčasnosti najvplyvnejších skupín ruskej politiky.

Tretiu najvplyvnejšiu skupinu tvoria predstavitelia *ALFA Group*. Ide o finančnú skupinu, v pozadí ktorej stojí jedna z prvých súkromných bánk v Rusku *Alfa bank* založená Petrom Avenom. Aven sa s Putinom poznali veľmi dobre už na začiatku 90. rokov. Ostatne, Putin ako zástupca nebo-

hého primátora Petrohradu Anatolija Sobčaka stál za zriadením vôbec prvého zastúpenia zahraničnej banky v Rusku po zmenách na prelome 80. a 90. rokov (išlo o zriadenie pobočky *Dresdner Bank* v Petrohrade). Pozorovatelia ruskej scény upozorňujú na skutočnosť, že pozície tejto skupiny v porovnaní s neskorým Jelcinovým obdobím významne vzrástli. Vladislav Surkov (zástupca šéfa prezidentskej administratívy), Alexander Abramov, Andrej Popov a Vadim Bojko zastávajú významné pozície v Putinovej administratíve. Vedúcim predstaviteľom výboru Štátnej dумы pre mediálnu politiku sa stal jeden z vrcholných manažérov Alfa banky Konstantin Vetrov.

Štvrtú skupinu predstavuje Gazprom a niektoré ďalšie subjekty ropného a plynárenského obchodu v Rusku. Gazprom si v nedávnej minulosti „poriešil“ svoje problémy s Čubajsovcami, ktorí za vlády Sergeja Kirijenka chceli získať kontrolu nad 35 % štátnych akcií plynárenského koncernu, rovnako odrazil aj útoky skupiny Abramovič-Berezovskij, ktorá mala chuť participovať na lukratívnom plynárenskom obchode. Boj o kontrolu Gazpromu sa nachádzal v centre ruského politického i hospodárskeho diania od roku 1996. Odvtedy padlo šesť vlád, Gazprom však zostal neporušený. Ešte pred parlamentnými voľbami bola s Putinovou vládou i Rodinou uzavretá tichá dohoda o politickej neutralite Gazpromu. Gazprom dohodu dodržal, navyše podporil Putina v prezidentských voľbách. Aj keď predstavitelia koncernu nedeklarovali priamy záujem participovať na tvorbe vlády a administratívy, isté je, že Putin bude záujmy Gazpromu rešpektovať, a platí to i naopak. Voľby do najvyšších orgánov Gazpromu v júni 2000 a zvolenie Dmitrija Medvedeva za predsedu správnej rady znamenajú oveľa užšie prepojenie Gazpromu s Kremľom, než to bolo kedykoľvek predtým.

Piatu záujmovú skupinu tvoria „Anatolij Čubajs a spol.“ Anatolij Čubajs sa z niekdajšieho symbolu liberálnych reforiem stal klasickým ruským oligarchom kontrolujúcim jeden z dvoch najväčších prirodzených monopolov v Rusku *RAO JES Ruska* (elektrárne). Politický vplyv A. Čubajsa a Zväzu pravicových síl (Sergej Kirijenko, Irina Chakamada, Boris Nemcov a pod.) v porovnaní s predchádzajúcim obdobím významne upadol, to ale neznamená, že skupina úplne vypadla z hry. Nezískala síce kľúčové posty vo vláde alebo administratíve, ale má zastúpenie v Putinovom poradcovskom zbore. Príkladom je menovanie „radikálneho liberála“ Andreja Illarionova za Putinovho ekonomického poradcu. Isté je, že Putin nebude utiahnutým prezidentom pro forma a že bude často zasahovať do činnosti vlády. V tomto zmysle môže byť funkcia prezidentovho poradcu dôležitejšia než funkcia člena vlády.

Posledná významná skupina, ktorá však zostala nateraz mimo hry je „Media Most“ Vladimíra Gusinského. Skupina pyká za zlú stratégiu pred voľbami v roku 1999, keď stavila kartu na politické víťazstvo Lužkova a Primakova. Disponuje však významným podielom na mediálnom trhu a Putin ju nemôže absolútne ignorovať. V podobnej situácii je tiež moskovský primátor Jurij Lužkov. Gusinskij i Lužkov deklarovali Putinovi lojalitu a hľadajú nový model vzťahov s prezidentom a jeho okolím. Ukázalo sa však, že Putin ľahko nezabúda a kauza Gusinskij sa stala prvou lastovičkou zvestujúcou začiatok nového lovu na oligarchov, ktorý prepukol v plnej miere v júli 2000 (podrobnejšie ďalej).¹⁹

Putin a reforma štátnej správy. Koniec „regionálnych barónov“ v Rusku?

Z politického frontu regionálnych lídrov – gubernátorov krajov, oblastí a prezidentov republík nezostal po veľkých voľbách 1999-2000 kameň na kameni. Je málo pravdepodobné, že v súčasnosti alebo v perspektíve do roku 2004 budú predstavovať reálnu politickú silu. V povolebnej eufórii, po Putinovom suverénnom víťazstve už v prvom kole prezidentských volieb, sa sami Putinovi ponúkli, že ich môže odvolať, ak bude chcieť. Vedeli, že Putin si to desaťkrát rozmyslí, než sa na niečo podobné odhodlá, pretože v regiónoch už aj tak majú dávno všetko pod kontrolou. Putin by si len narobil zbytočné problémy a tých bude mať dost i na federálnej úrovni. Aspoň také boli ich pôvodné očakávania po marcových voľbách.²⁰ Putin ich nezačal odvolávať, ale pristúpil k zásadnej reforme vertikály štátnej správy, ktorej cieľom je posilniť právomoci prezidenta a vlády na úkor reálnych právomocí lídrov subjektov Federácie.

V máji 2000, niekoľko dní po inaugurácii, Putin vydal dekrét, ktorým zriadil sedem federálnych okruhov štátnej správy (tzv. generálne gubernie) a na ich čelo menoval lojálnych ľudí, väčšinou zo silových štruktúr. Pozornosť si zaslúži skutočnosť, že hranice nových federálnych okruhov, ktoré združujú v priemere po 12 subjektov Federácie, zodpovedajú hraniciam vojenských okruhov organizácie ozbrojených síl Ruska. Sedem generálnych gubernátorov má postupne sústrediť reálnu výkonnú moc na úkor subjektov Federácie (zriaďujú sa vlády federálnych okruhov nadradené vládam subjektov Federácie, okruhovú veliteľstvá polície, generálnej prokuratúry, súdov a pod.). Generálni gubernátori budú menovaní a odvolávaní prezidentom Federácie.²¹ Jedným z hlavných dôsledkov reformy bude radikálne obmedzenie vplyvu lídrov subjektov Federácie na výkon štátnej moci v ich vlast-

ných regiónoch. Spolu s týmto dekrétom Putin využil svoje právo zákonodarnej iniciatívy a predložil do Federálneho zhromaždenia balík návrhov zákonov, ktoré, v prípade ich schválenia, budú znamenať zásadnú zmenu systému verejnej správy v Ruskej federácii.

Ide predovšetkým o návrhy zákonov *O systéme formovania Rady federácie Federálneho zhromaždenia Ruskej federácie* a *O všeobecných princípoch formovania orgánov výkonnej moci Ruskej federácie*. Prezident by podľa návrhu týchto zákonov získal právo odvolávať šéfov subjektov Federácie na základe začatia ich trestného stíhania zo strany generálnej prokuratúry (mohol by ich odvolať ešte pred rozhodnutím súdu!), bol by ustanovený tzv. princíp „federálnej intervencie“ – prezident by získal právo vetovať zákony prijaté regionálnymi parlamentmi a tieto rozpustiť v prípade, že by odmietli uviesť regionálnu legislatívu do súladu s federálnou. Poslancami hornej komory parlamentu Rady federácie by sa nestali lídri subjektov Federácie zvolení v priamych regionálnych voľbách, ale iba nimi menovaní zástupcovia. Inými slovami, gubernátori a prezidenti republík by už viac neboli chránení poslancovou imunitou. Prezident by získal právo odvolávať šéfov miestnej samosprávy a pod.²² Podľa analýzy Alexandra Ivančenko, Vladimíra Ryžkova a Alexeja Salmina, Putinova reforma politického systému má päť strategických cieľov: 1. likvidácia samostatnej politickej roly dolnej komory parlamentu Štátnej dумы prostredníctvom vytvorenia lojálnej väčšiny; 2. likvidácia pozície hornej komory parlamentu Rady federácie ako samostatného aktéra politiky na federálnej úrovni; 3. ustanovenie princípu „federálnej intervencie“, ktoré premení prezidenta na samovládca celého Ruska; 4. sústredenie reálnej výkonnej moci v rukách šéfov federálnych okruhov na úkor lídrov subjektov Federácie; 5. posilnenie moci prezidenta nad orgánmi miestnej samosprávy.²³ Putinova administratíva navrhla ako ústretový krok voči lídrom subjektov Federácie zriadenie tzv. Štátneho výboru pri prezidentovi, ktorý by pozostával z regionálnych lídrov a V.I.P osobností súčasného Ruska a mal by konzultačný charakter.²⁴

Regionálni lídri očakávali po voľbách všetko, len nie takúto rozsiahlu reformu politického systému, ktorá ich ako samostatný faktor ruskej politiky v podstate zlikviduje. Počiatočné demonštratívne deklarovanie lojality regionálnych lídrov novému prezidentovi v mesiacoch marec-apríl sa zmenilo na „nesúhlasné reptanie“ v mesiacoch máj-jún. V júli už začali vážne uvažovať o vytvorení opozície, ktorá by bola schopná zamedziť presadeniu zmien navrhovaných prezidentskou administratívou. Iniciatívy sa prekvapujúco ujal „oligarcha“ Boris Berezovskij. 31. mája zverejnil otvorený list prezidentovi Putinovi, v ktorom podrobil kritike navrhované reformy verejnej správy,

obvinil Putina z toho, že vedie Rusko do katastrofy a že on, Boris Berezovskij, sa na tom odmieta podieľať. Boris Berezovskij sa demonštratívne vzdal svojho poslanskekého mandátu v Štátnej dume a vyhlásil, že ide budovať „konštruktívnu opozíciu“ súčasnej moci, ktorá sa bude opierať predovšetkým o nespokojných lídrov subjektov Federácie.²⁵

Duma lojálna Putinovi prekonala veto hornej komory na návrh zákona o formovaní Rady federácie v druhom čítaní zákona. Zmierovacia komisia obidvoch komôr dohodla nakoniec kompromis, podstata ktorého spočíva v tom, že súčasní lídri regiónov zostanú v Rade federácie až do vypršania svojho volebného mandátu v roku 2002.²⁶ Osud ďalších zákonov z navrhovaného balíka nacieleného na reformu politického systému nie je celkom jasný. Senátori vážne uvažujú o tom, že zablokujú legislatívny proces týkajúci sa hospodárskych reforiem, napr. reformy daňovej sústavy, s cieľom prinútiť Putina hľadať nové kompromisy.²⁷ Predpokladom je však získanie spojencov v Štátnej dume s cieľom rozbiť Putinovi lojálnu väčšinu. Okrem toho, navrhované zákony na reformu verejnej správy môžu nakoniec skončiť na Ústavnom súde, pretože podľa mienky viacerých expertov sú v rozpore s platnou Ústavou z roku 1993. Lídri subjektov Federácie majú v každom prípade ešte niekoľko mesiacov na to, aby sa rozhodli medzi otvorenou opozíciou režimu, ktorú im ponúka Boris Berezovskij, alebo potenciálnou dohodou s Kremľom, ktorá by pre nich znamenala prijateľný kompromis.²⁸

Senátori si môžu dovoliť vyčkávať, pretože v júli 2000 Putin otvoril ďalší vojnový front – tentokrát s oligarchami. Výsledok tejto vojny napovie oveľa viac o ďalšom smerovaní Ruska, pretože sa priamo dotýka vnútorných pomerov v Kremli, ako aj konštelácie politických okolo síl prezidenta Putina.

Putin a pozadie lovu na oligarchov v Rusku

„Revízia privatizácie nebude!“, tak znelo jedno z hlavných hesiel prezidentskej kampane Vladimíra Putina. Ako sme už spomínali, Putin prvým dekrétom udelil amnestiu Borisovi Jelcinovi a príslušníkom jeho rodiny, podozrivým z korupcie. Prinajmenšom to isté očakávali i ruskí oligarchovia. Podľa vyjadrenia Borisa Berezovského, viac než polovicu ruskej ekonomiky kontroluje sedem osôb.²⁹ Predovšetkým tejto úzkej skupine mal Putin ako prezident zabezpečiť beztriestnosť a kontinuitu priaznivého politického režimu. Čo bolo bolo, zabudnime! Taká bola dohoda ruských oligarchov s prezidentským kandidátom Putinom, ktorí nešetrili zdrojmi v jeho volebnej kampani. Neprešlo ani sto dní od Putinovej inaugurácie a všetko bolo inak. Takmer.

Obete lovu

Vladimír Gusinskij a jeho Média-Most sa stali prvou obeťou poľovačky. Generálna prokuratúra a daňová polícia obvinili Gusinského zo sprenevery 10 mil. USD v kauze „Ruské video“ a z toho, že Média-Most si zobral úvery od Gazpromu vo výške 487 mil. USD, ktoré založil neexistujúcim majetkom. 19. júla bola zabavená Gusinského chata neďaleko Moskvy a hrozí, že najpopulárnejšia súkromná televízna stanica v Rusku NTV bude rovnako zabavená v rámci kompenzácie dlhu voči Gazpromu.³⁰ NTV je jedinou televíznou stanicou s celoplošným dosahom, ktorá nešetrí kritikou súčasného prezidenta.

Šéf holdingu *Interros* Vladimír Potanin bol 10. júla vyzvaný zástupcom generálneho prokurátora Jurijom Biriukovom, aby dodatočne zaplatil 140 mil. USD za 38 % akcií podniku *Norilský nikel*, ktorý, vraj, „pod cenu“ sprivatizoval v roku 1995. Keď tak urobí, nebude, podľa Biriukova, proti nemu začaté súdne konanie (!). 11. júla šéf daňovej polície Vjačeslav Solgatanov oznámil, že sa začalo trestné stíhanie ropnej spoločnosti *Lukoil* (predseda predstavenstva a jeden z majiteľov – Vagit Alekperov) kvôli daňovým únikom vo výške viac než 500 mil. USD. K týmto únikom došlo podľa Solgatanova v dôsledku vykazovania fiktívneho exportu ropy a ropných výrobkov. 12. júla daňová polícia oznámila začatie trestného stíhania spoločnosti *AvtoVAZ* (šéf Vladimír Kadannikov) za daňové úniky v dôsledku predaja neevidovaných 280 tisíc automobilov vo výške 840 mil. USD. 13. júla dostala generálna prokuratúra podnet na prešetrenie nelegálneho predaja 15 % akcií zahraničným subjektom štátnej akciovej spoločnosti *RAO JES Rossiji* (predseda predstavenstva Anatolij Čubajs). Daňoví policajti s cieľom zaistiť dokumentáciu navštívili v sprievode kukláčov i *Gazprom* a *Ťumenskú ropnú spoločnosť*. Ropné spoločnosti *Jukos* a *Surgutneftegaz* sú podľa ruských pozorovateľov na rane. Čierna listina generálnej prokuratúry a ministerstva daní údajne obsahuje zoznam asi sto spoločností, ktoré čaká to isté.³¹

Lov na oligarchov sa začal od veľkých rýb, nasledovať budú menšie. Piaty zo siedmich oligarchov, ktorých mal Berezovskij na mysli, keď hovoril o tých, ktorí kontrolujú viac než polovicu ruskej ekonomiky, sú v Putinovej nemilosti: Gusinskij, Potanin, Alekperov, Čubajs a Viachirev. Zo sedmičky medzičasom vypadol Michail Chodorkovskij, ktorého holding *Menatep* skrachoval v dôsledku finančnej krízy v auguste 1998. V súčasnosti je Chodorkovskij „iba“ majiteľom *Jukosu*. V zlatej sedmičke najväčších oligarchov ho nahradil ropný a najnovšie i hliníkový magnát Roman Abramovič. Zoznam uzatvára Boris Berezovskij.

Iba Abramovič a Berezovskij boli zatiaľ ušetrení pozornosti generálnej prokuratúry a daňovej polície. Prečo? Možno preto, že bývalý generálny

prokurátor Jurij Skuratov začínal vyšetrovaciu kampaň v jeseni 1998 práve od nich. Ten Skuratov, ktorého Putin ešte ako šéf tajnej služby v roku 1999 odstavil, aby ochránil Jelcina, jeho dcéry, zatkov a ich domácich pokladníkov, Berezovského a Abramoviča. Putin nielenže nedodrжал svoj volebný sľub o tom, že nebude žiadna revízia privatizácie (viď kauza *Norilskij nikel*), ale ani ten, že bude „rovnako vzdialený“ od všetkých oligarchov. Zdá sa, že Abramovič a Berezovskij majú k nemu predsa len bližšie ako ostatní. Zaujímavé je to predovšetkým v prípade Berezovského, ktorý sa demonštratívne vzdal svojho poslaneckého mandátu v Štátnej dume – vraj na protest proti Putinovej reforme verejnej správy – a vyhlásil, že ide budovať „konštruktívnu“ opozíciu súčasnej moci. Takže ako je to vlastne s Putinovým lovom na oligarchov, a prečo opozičník Berezovskij nie je medzi prvými na rane?

Verzie lovu

1. Oficiálna verzia; kampaň proti oligarchom je súčasťou nastolovania poriadku a „diktatúry zákona“. Putin iba plní svoj volebný program a začal robiť to, čo od neho očakávajú voliči. Daňové úniky, korupcia a netransparentné obchody na úkor štátu tolerované za Jelcina sú minulosťou. Niekoľko ukázkových procesov s oligarchami má za cieľ zdisciplinovať všetkých ostatných podnikateľov. Strategickým cieľom Putinovej politiky je zmobilizovať vnútorné ruské zdroje. V tomto smere je nevyhnutné predovšetkým znížiť podiel neregistrovanej ekonomiky, ktorá dosahuje takmer 50 % podiel na celkovej ekonomike, a znížiť odtok domáceho kapitálu do zahraničia, ktorý sa ročne pohybuje v priemere okolo 25 miliárd USD. Podľa údajov ruskej *Centrálnej banky* neoficiálny odtok kapitálu v prvom kvartáli roku 2000 dosiahol 7,7 miliárd USD, čo je nárast o viac než 30 % v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku (5,9 miliárd USD).³² A práve toto, podľa Putina a jeho najbližších poradcov, sa musí zásadne zmeniť, hoci aj prostredníctvom administratívnych a donucovacích prostriedkov. Okrem toho, veľké firmy vytvorili „štáty v štáte“ a okrem majetku si sprivatizovali aj štátne štruktúry. Kremel potrebuje získať plnú kontrolu nad vertikálou štátnej správy a zbaviť ju prílišného vplyvu oligarchických klanov tak v centre, ako aj v regiónoch.³³

Až potiaľ by bolo všetko v poriadku. Nastolovanie „diktatúry zákona“ v Rusku à la Putin má však prinajmenšom dva háčiky. Prvý sa týka slabosti ruského súdnictva a toho, že o tom, čo je zákon, a čo nie, rozhoduje výkonná moc oveľa častejšie než súdy. Sudcov menuje prezident, pričom takmer 50 % sudcov všetkých úrovní ešte stále nie je menovaných... Sú iba „poverení výkonom funkcie“. Čakateliam na úrad sú prirodzene oveľa lojálnejší voči výkonnej moci než plnohodnotní sudcovia.³⁴ Druhý háčik spočíva v tom, že

Putinova „diktatúra zákona“ nie je rovnakou diktatúrou pre všetkých. Putineve zákony si vyberajú, pre koho budú platiť, a pre koho nie. Týka sa to aj oligarchov, resp. prinajmenšom dvoch v súčasnom Rusku najvplyvnejších skupín: Abramoviča-Berezovského a Alfa Group Petra Avena.³⁵ Obidve sa podieľali na kádrovom zostavení vlády a prezidentskej administratívy. Prvé husle však nepochybne hrá Berezovského odchovanec Roman Abramovič.

2. Neoficiálna verzia; Putin je iba nástrojom v rukách jedného dominantného klanu, ktorý je najsilnejšie zastúpený v Kremli, na prerozdelenie majetkového status quo z neskorého Jelcinovho obdobia. Podľa tejto verzie stoja za útokmi na Norilský nikel, Lukoil a AvtoVAZ záujmy Abramovičovej skupiny (Deripaska, Machmudov, Pugačev, Aminov a ďalší), ktorá sa snaží získať kontrolu nad celým metalurgickým priemyslom Ruska (Norilský nikel je zatiaľ mimo Abramičovho metalurgického impéria). Blíži sa privatizácia štátnej *Transnefti* (sieť ropovodov) a Abramovičova *Sibneft* má záujem oslabiť pozície najväčších domácich konkurentov, Lukoilu a Jukosu. Sibneft postupne vytlačí Ťumeňskú ropnú spoločnosť (TNK) zo Slavnefti. Vďaka politike vlády a prezidentskej administratívy sa Abramovičova skupina natlačila do Gazpromu. V júni sa uskutočnili voľby do najvyšších orgánov Gazpromu, v dôsledku ktorých Rem Viachirev stratil kontrolu nad Správnou radou. Jeho protiváhou vo vedení spoločnosti sa stal nový predseda Rady Dmitrij Medvedev, zástupca Kremľa atď.³⁶ A ako sa v nových pomeroch darí opozičnému „oligarchovi všetkých ruských oligarchov“ Borisovi Berezovskému, ktorý prekvapivo vyhlásil politickú vojnu Putinovmu režimu ešte na konci mája?

20. júna sa uskutočnila schôdza akcionárov prvého ruského televízneho kanála ORT, v ktorom Berezovskij a jeho blízki vlastnia 49 % a 51 % je v rukách štátu, t. j. ministerstva štátneho majetku na čele s Faritom Gazizulinom, ktorý je rovnako blízky Abramovičovmu klanu. Výsledky volieb Správnej rady dopadli pre Berezovského „nad očakávanie“. Z jedenástich členov Rady sú siedmi jeho ľudia vrátane dcéry Jekateriny Berezovskej. Ministerstvo štátneho majetku nemá v Správnej rade ani jedného zástupcu! Berezovskij nemal takéto zastúpenie v Rade ORT ani za svojich najlepších čias v Jelcinovej ére. V minulom roku si ORT okrem toho zobrala úver od štátnej Vnešekonombanky vo výške 100 mil. USD, ktorý založila 13 % akciami (6,5 % „berezovských“ + 6,5 % štátnych). Prirodzene, úver nebol splatený a Vnešekonombanka sa chystá predat 13 % založených akcií ORT. Nikto nepochybuje o tom, že ich kúpi skupina Abramovič-Berezovskij a získa tak kontrolný balík akcií v ORT.³⁷ Dobré, nie?

Na pozadí chystajúcej sa transakcie okolo ORT sa tak Berezovského antiputinská politická pozícia dostáva do úplne iného svetla. Inými slovami,

Abramovičov klan sa chystá na perspektívnu vojnu so samotným Putinom...
A k tej skôr alebo neskôr dôjde.

Namiesto záveru

Putinovi určite nemožno vyčítať skutočnosť, že je „iba“ človekom Abramovičovho klanu, čo Jelcin v rokoch 1998-1999 nepochybne bol. Putin sa snaží systematicky budovať a posilňovať svoje vlastné mocenské jadro v Kremli. Ide predovšetkým o silové rezorty a tajné služby, na čele ktorých stoja Putinovi lojálni ľudia. Šéf prezidentskej administratívy Alexander Vološin i premiér Michail Kasjanov, ktorých do funkcií presadila skupina Abramovič-Berezovskij, nemôžu nevidieť, že Putin sa im snaží vymknúť spod kontroly a neustále posilňuje správne i výkonné funkcie Rady bezpečnosti na čele so Sergejom Ivanovom na úkor vlády a prezidentskej administratívy. Znalec kremelských pomerov a člen klanu Valentin Jumašev sa vyjadril, že „Putina budeme schopní udržať pod kontrolou tak rok, maximálne rok a pol“.³⁸ Potom už nie. Ak chce Putin skutočne splniť svoje predvolebné sľuby, bude sa musieť skôr alebo neskôr zbaviť vplyvu Abramovičovho klanu. Obidvom vnútrokremelským stranám je jasné, že stret je nevyhnutný a zostáva iba otázkou času, kedy k nemu dôjde. Alebo dohoda, alebo perspektívna vojna. Zdá sa, že v súčasnosti ani jedna zo strán nevie presne odhadnúť, ako a najmä kedy to celé vyústi. Boris Berezovskij sa pre istotu môže nejaký čas realizovať ako opozičný politik. V prípade vojny je jasné, že treba mať pod kontrolou dve najväčšie televízne stanice, ORT a NTV.

Ľudia z tajných služieb, ktorých Putin priviedol do Kremľa, majú vlastnú predstavu o tom, ako nastoliť poriadok a ako by malo vyzeráť silné Rusko. Táto predstava, ktorú by bolo možné sformulovať ako byrokraticky dobre fungujúci „štátny kapitalizmus“, sa zásadným spôsobom líši od oligarchickej predstavy z obdobia neskorého jelcinizmu. Podľa Sergeja Ivanova si štát musí udržať kontrolu nad všetkými štátnymi monopolmi a strategickými odvetvami hospodárstva. Tam, kde ju stratil, musí ju znova obnoviť.³⁹ Rovnako stojí za povšimnutie, že na rokovaníach vlády sa Putin zúčastňuje sporadicky, zatiaľ čo na rokovaníach Rady bezpečnosti, ktorá koordinuje všetky silové rezorty, sedí stále. Za pol roka Rada bezpečnosti vychrlila sériu materiálov koncepcného charakteru (konceptcia zahraničnej politiky, národnej bezpečnosti, informačnej bezpečnosti, vojenská doktrína atď.), čo sa nikdy predtým nestávalo. Tento orgán sa pod vedením Sergeja Ivanova zapodieva nielen otázkami národnej bezpečnosti. Nakoniec, vo vedomí i podvedomí spravodajských dôstojníkov je všetko otázkou národnej bezpečnosti. Niekedy sa

Putinovi stáva, že v rozhovoroch s novinármi argumentuje napríklad takto: „Rada bezpečnosti je proti zníženiu ciel...“ „Rada bezpečnosti je proti príliš liberálnym novotám v poľnohospodárstve...“ a pod.⁴⁰ To všetko sú veci, ktorými sa Rada bezpečnosti zapodieva paralelne s vládou a je jasné, že Ivanov má k Putinovi oveľa bližšie ako premiér vlády Kasjanov. Aký to má vzťah k aktuálnej poľovačke na oligarchov?

Putinovské jadro v Kremli neprekáča Abramovičovmu a Berezovského klanu v koncentrácii majetku na úkor iných oligarchických skupín. Naopak, generálna prokuratúra i daňová polícia sú k službám. Keď sa koncentrácia majetku v rukách Abramovičovho klanu ukončí, resp. dosiahne kritickú hranicu, bude ľahšie znova obnoviť kontrolu štátu nad týmto majetkom. Potom bude Rusko nevyhnutne čeliť novej politickej kríze, ktorá sa skončí výmenou kádrov v Kremli i v ruskej vláde. Otázkou je, či Vladimir Putin bude aj po nej ešte prezidentom Ruskej federácie. Putin začal viesť príliš skoro a príliš veľa operácií na príliš mnohých frontoch. Možno iba prepálil začiatok. Počas posledných rokov vždy a pravidelne v auguste Rusko čelilo kríze. Zdá sa, že ani august 2000 nebude výnimkou. ■

Poznámky:

1. Interview pre *Izvestija* 6. 7. 1999.
2. Bližšie k politickému vývinu Ruska počas 90. rokov pozri: Duleba, A.- Hirman, K.: *Rusko na konci Jelcinovej éry. Zabraniteľná a vnútorná politika, rozširovanie NATO a záujmy Slovenska*, Inštitút pre verejné otázky, Bratislava 1999.
3. Vynikajúcu analýzu fungovania mediálnych technológií a systému „teledemokracie“ v Rusku pozri: Szilágyi, A.: *Stár Boris a Stároviči*, Kalligram, Bratislava 1999.
4. Pozri napr. Kočergin, J.-Fočkin, O.: *Tišina posle vzryvov*, *Moskovskij komsomolec* 19. 1. 2000; Umnov, A.: *Glavnaja problema Rossiji. Kavkazskije korni prezidentской otstavki*, *Nezavisimaja gazeta* 19. 1. 2000 a pod.
5. Pozri Duleba, A.- Hirman, K., c. d., s. 126-166.
6. Viac k vzniku a charakteru hnutia Jednota (Medved) i k situácii v ruskej Dume po parlamentných voľbách v decembri 1999 pozri: Radzichovskij, L.: *Medvežja začiatka v Dume*, *Segodnja* 20. 1. 2000; Ceplajev, V.: „Medved“ v dumskej berloge, *Argumenty i fakty* 26. 1. 2000 a pod.
7. Goľc, A.: *Blickrig po-russki*, *Itogi* 1. 2. 2000.
8. Cit. Podľa: Odnokolenko, O.: *Idet vojna deševaja...* *Segodnja* 3. 3. 2000.
9. VCIOM, december 1999/január 2000.
10. Chalmurzojev, S.: *Premier priznal ošibku*, *Ekonomičeskiju, Utro* (www.utro.ru) 19. 1. 2000.
11. *Moskovskije novosti* 25. 1. 2000.
12. K analýze ekonomickej situácie na začiatku roku 2000 pozri napr.: Lacis, O.: *Čto skazet prezident posle 7 maja*, *Novyje Izvestija* 13. 4. 2000; Arciševskij, L.: *Vremja ispravlat*

- ošibki, *Nezavisimaja gazeta* 25. 4. 2000; Lvov, D.- Nekipelov, A.: *Neobchodimaja novaja strategija reform*, *Nezavisimaja gazeta* 18. 4. 2000 a pod.
13. VCIOM, apríl 2000.
14. *Viac ku kauze pozri rozhovory, ktoré poskytol bývalý generálny prokurátor Ruskej federácie Jurij Skuratov denníku Nezavisimaja gazeta* 8. 7. a 15. 7. 2000 i vyššie citované interview pre *Moskovské novosti* 25. 1. 2000.
15. O výsledkoch výskumu pozri: Michejev, D.: *Podkožnyj žir Rossiji, Intellectual Capital* 1998, Vol. 2, No. 3.
16. Lacis, O.: c. d.
17. *Viac pozri napr.: Aleksejev, B.: Podelili po-bratski, Moskovskij komsomolec* 14. 2. 2000.
18. *Dobrj analytickj preblad vplyvovjch skupin v súčasnej ruskej politike pozri napr.: Makarenko, B.- Makarkin, A.: Parad planet. versija-2000. Osnovnyje grupy vlijanija v Kremle i okolo nego, Segodiša* 26. 4. 2000; *genézu vzniku najvýznamnejšich oligarchických skupin v Rusku počas 90. rokov pozri: Finansovo-promyšlennyye grupy i konglomeraty v ekonomike i politike sovremennoj Rossiji, Fond političeskich tehnologij, Moskva* 1998.
19. *Viac ku „kauze Gusinskij“ pozri napr.: Šiškunova, J.: Gusinskogo lišili „maloj rodiny“, Gazeta.Ru (www.gazeta.ru)* 19. 7. 2000.
20. *O povolebných očakávaníach a demonštratívne deklarovanej lojalite gubernátorov voči Putinovi pozri napr.: Oreškin, D.: Meňajem suverenitet na „kryšu“, Moskovskije novosti* 25. 4. 2000; *Kamyšev, D.: Deputaty zaščitili demokratiju od gubernatorov, Kommersant-Daily* 28. 4. 2000 a pod.
21. *Analýzu predpokladaných dôsledkov reformy vertikály štátnej správy vrátane zriadenia siedmich federálnych okruhov pozri napr.: Ivančenko, A.- Ryzkov, V.- Salmin, A.: Starje instinkty novoj vlasti, Nezavisimaja gazeta* 20. 7. 2000.
22. *Tamže; pozri tiež: Maslovityj, D.: 90 semej, kotoryje pravjat Rossijej, Novaja gazeta* 13. 7. 2000; *Tropkina, O.: Sovet Federaciji zadumalsia o kompromise, Nezavisimaja gazeta* 18. 7. 2000; *Andrusenko, L.: Senatory iščut rabotu, Nezavisimaja gazeta* 19. 7. 2000; *Michajlova, J.: Konstruirovanije vertikali, Nezavisimaja gazeta* 19. 7. 2000 a pod.
23. Ivančenko, A.- Ryzkov, V.- Salmin, A.: c. d.
24. *Pozri napr.: Ostapčuk, A.: Palata Nomer Tri, Moskovskije novosti* 18. 7. 2000.
25. *Berezouskij, B.: Ličnyje svobody – glavnyj zakon demokratičeskogo obščestva. Otkrytoje pismo prezidentu Rossijskoj Federaciji, Kommersant-Daily* 31. 5. 2000; *Predvaritelnyj juridičeskij analiz. Priloženije, Kommersant-Daily* 31. 5. 2000.
26. *Pozri napr.: Tropkina, O.: Sovet Federaciji zadumalsia o kompromise, Nezavisimaja gazeta* 18. 7. 2000.
27. *O zámere zablokovať reformu daňovej sústavy bornou komorou parlamentu pozri napr.: Ogorodnikova, J.: Senatory gotovjat Kremlu siurpriz, Gazeta.Ru (www.gazeta.ru)* 19. 7. 2000.
28. *Analýzu perspektív utvorenia regionalnej opozície voči Putinovi pozri napr.: Kamyšev, D.: Opozicija Jega Veličestva, Kommersant-Vlast* 18. 7. 2000 alebo *Fedorov, A.: Složit-sia li antiputinskij front? Nezavisimaja gazeta* 19. 7. 2000.
29. *Cit. Podlla: Latynina, J.: Strana zachodiaščego oligarcha, Intellectual Capital* 1999, Vol. 3, No. 23.
30. *Pozri Šiškunova, J.: c. d.*

31. *Viac ku uvádzaným kauzám pozri: Kuzmičev, V.- Volkova, M.- Jašina, N.: Delo oligarchov? Nezavisimaja gazeta 13. 7. 2000; Pinsker, D.: Volnomu biznesu – volnaja smert, Itogi 17. 7. 2000; Archangelskaja, N.- Drankina, J.- Gurova, T.- Medovnikov, D.- Oganješjan, T.- Chazbijev, A.: Provokacija, Ekspert 17. 7. 2000; Murtazajev, E.: Putinica, Kompanija 17. 7. 2000; Trosnikov, I.: Operacija „Oligarch“, Kommersant-Deŕgi 19. 7. 2000 a pod.*
32. *Delagin, M.: Begstvo ot ocepenevšego gosudarstva, Vedomosti 12. 7. 2000.*
33. *Proprezidentské argumenty pozri: Maslovityj, D.: c. d.*
34. *O úlobe Generálnej prokuratúry RF v operácii proti oligarchom a stave ruského súdnictva pozri napr.: Nikitinskij, L.: „Organy“ i „Oligarchi“, Moskovskije novosti 18. 7. 2000.*
35. *O selektivnosti akcie pozri napr.: Šlejnov, R.: Osobennosti nacionalnoj ochoty na oligarchov, Novaja gazeta 20. 7. 2000.*
36. *Tamže; pozri tiež: Murtazajev, E.: c. d.*
37. *Pozri: Andrusenko, L.: Berezovskij uchodit iz Dumy i organizujet medija-cholding, Nezavisimaja gazeta 18. 7. 2000; Berezovskij pokazal Putinu kozu. Iz dvuch kanalov, Polit.ru (www.polit.ru) 21. 6. 2000.*
38. *Cit. Podľa: Archangelskaja, N.- Drankina, J.- Gurova, T.- Medovnikov, D.- Oganješjan, T.- Chazbijev, A.: c. d.*
39. *Pozri: Goľc, A.: Stavka Verchovnogo, Itogi 11. 7. 2000.*
40. *Tamže.*

Summary:

Alexander Duleba: *Russia on the Beginning of Putin-Era: Seizure of Power and First Months of Government*

July 6, 1999, Boris Yelcin:

After the elections in Russia a new power will appear. Young, dynamic, with new ideas about state... Such a power I will relegate my competencies, as we keep saying, with a light heart. It will be the first time in the history of Russia, when power is consigned not by a revolution, but in a constitutional, civilized way. All this did not happen by chance, it was a hard work and my administration is dealing with this issue already today.

Vladimir Vladimirovich Putin without an alternative

There is an interesting point to notice about the presidential elections in Russia, first of all is the fact that the result was known already before the first round (March 26, 2000) started. We were witnesses far more of the monarchical act of power inheritance than of a free, transparent competition in fair elections characteristic to democratic regimes.

During the last ten years the Russians went to vote nine times: they elected the parliament for four times, (1990, 1993, 1995, 1999), two times

they elected the President (1991, 1996), and three times they decided important issues of public interest in referendum (March 1991, April 1993, December 1993). As a result of frequent elections the Russian Public Relations Agencies perfected their electoral technologies to world's best ones, the official power taught the citizens to "vote as necessary".

The electoral college was not deciding between the personalities of the candidates, their programmes, but between the peace and the war. They had to decide in such a way that they did not need to be afraid. Similar, as in 1996, in big elections of 1999 – 2000 (parliamentary elections 1999 and presidential elections 2000), the main incentive of the campaign was fear – this time of terrorism from Chechnya.

The war in Chechnya and growth of Vladimir Putin's preferences

The name of Vladimir Putin was not very popular before August 1999. In August he was designated by B. Yelcin for the Prime Minister and Russian army begun a successful operation against Chechnyan terrorists in Dagestan. According to the news about the success on the Caucasian front the popularity of the Prime Minister Putin was growing. The Russians felt that a new imperator came, who will protect them from terrorists, a successful one, categorical, intelligent, cold – blooded, and so on. Some two months before elections, held on 19th December 1999, a new political subject was created, called Unity (Medved), which nearly won the election. Noteworthy is the fact, that Putin and the new political party won the competition and sympathy of the voters without articulating a coherent political or economical programme.

In January 2000 the growth of Putin's preferences achieved its maximum and stagnated. The Commander of Russian Armed Forces in Chechnya wanted to stop peacemaking operations and planned peacekeeping operations and preparatory work for the fight in mountains in the spring. The Kremlin gave another command, with the explanation, the electoral campaign was not over and has to be feeded with successful activities from Chechnya.

On January 21st 2000 the results of the investigation of the VCIOM agency (All Russia Centre for Public Opinion) showed, that the reservations of the Russian population against the government of Vladimir Putin are increasing. In December 1999 100 per cent of respondents signalised that they understood and agreed with the activities of the army in Chechnya, but in January 10 per cent stated that they did not understand the army in Chechnya anymore, 16 per cent said that the government was corrupted, what only 4 per cent thought in December 1999. Number of people, thinking that the gover-

ment would be able to stop increase of prices and decrease of real incomes, grew up from 28 per cent in December 1999 to 35 per cent in January 2000. Putin started to make mistakes and his image suffered under first splits, but his advantage against other candidates was too big.

Putin without an economic programme

Putin was not engaged in economic issues very much, he even did not state anything concrete about economy. His most important statement before elections in this field was the decision to introduce an obligation for all exporters to sell 100 per cent of yields in foreign currency to the Central Bank beginning from February 1st, 2000. Naturally, the exporters, mainly the oil and gas exporting companies, did not like the idea and a couple of days after this statement leviathan of Russian business visited Putin and convinced him of the opposite.

In another words, already before the election was clear, that, first, Putin was not unerring, secondly, that he is not very tough in economy, so he never would be an “khoziayin”, and thirdly, but most important, that he can be influenced, and is ready to get persuaded.

Putin, as the Russian Prime Minister for the first time, did not take part in the International Economic Forum in Davos, February 2000, not only because he had nothing to say. Negotiations in Davos had a special panel discussion dedicated to Russian corruption and many Russian oligarchs of the Yelcin – era would get arrested when entering Switzerland, that is why they ignored the meeting and confined also Putin to the negotiations. The Attorney General Juriy Skuratov, who initiated prosecuting for just suspicion of defrauding state money of approximately 800 high level representants of Russian economy and politics, confirmed in a interview for the Moscow News in January 2000 Putin’s role in the obstruction of the investigations. It was first of all former chief of the Federal Security Service Vladimir Putin together with the chief of the Office of the President Alexander Volosin, who stopped the dangerous Skuratov in the first half of the year 1999.

Nevertheless, the year 1999 is considered to be the most successful one from the economical aspect. Experts estimated an increasing Gross Domestic Product of 0,5-1,9 per cent for the first time and the inflation achieved only 40 per cent against the prediction of 80-200 per cent. The experts stated three main reasons for this development: clever economic policy of Primakov’s government, (September 1998-May 1999), positive results of the devaluation of Rubel after the financial crisis in August 1998 and high prices of crude oil

at world markets that were kept during the whole period of 1999 thank to the cartel agreement of OPEC.

The weakest side of the 2000 – budget is the fact, that almost a quarter of the supposed costs are to be covered from foreign credits. In the first three months of the year 2000 Russia should pay 3 billions USD to foreign bonds and if the negotiations with the London Club are not successful, further 5 billion USD in the next couple of months. Russia has to borrow more than 8 billion USD if the state budget should be kept, or negotiate successfully and postpone the instalments.

The expectations of the Russian society and separation from Yelcin's regime

In April 2000 81 per cent of Russian population shared the opinion that the absolute priority was to create order, also on account of violating democratic principles and restriction of fundamental freedoms and human rights. How long will Putin be ruling, and with whom? Will he have time enough to realize political and economic changes? The Federation Council (the upper house of the Parliament) recalled Juriy Skuratov from the office of Attorney General on April 19, 2000 on the proposal of Vladimir Putin. After the ratification of START II agreement in the Russian Duma this was the second greatest parliamentary victory of Vladimir Putin. The public has to forget, that the creator of order and the man who militates against the corruption came to power first of all thank to his previous fight against the combatants of corruption. Skuratov had to go so the period of amnesia could begin. The case started in autumn 1998, when on behalf of the then Prime Minister Jevgeniy Primakov an investigation was initiated of several hundreds cases of corruption and criminal activity connected to abuse of authority and means for private purposes. Focusing on non-transparent business activities of Boris Berezovskiy, who made profit from his close relations to Yelcin's family. The suspicion of corruption in the most famous case of the Mabeteks company aroused not only against the chief of the Economic Section of the presidential administration Pavel Borodin, but also against Yelcin and his two daughters personally. The task to stop Skuratov fall to the chief of presidential administration Alexander Volosin and Vladimir Putin, the Chief of the Federal Security Service and Secretary of the Security Council. The Moscow Attorney Generalship started investigation of Attorney General without an approval of the Upper House; according to the Russian Federation Constitution only the Federation Council can approve the Attorney General's

prosecution. First rescript signed after an inauguration of Putin on May 7, 2000, was the decree on amnesty and immunity for the former President Boris Yelcin and his family members.

In this sense Putin seems to be vulnerable and an easy target for spoliation.

How long and with whom is Putin going to rule

In accordance with the preliminary bill of the constitutional amendment, from the year 2004 upwards Presidents will be elected for the period of 7 years, not four anymore. Putin should rule until 2004 and then win the pools for the next period of 7 years. He does not need to push any substantial economic reforms till 2004, much more it will be a change in the positions and tasks of the state in the economic policy, or, announced creating of order and administrative discipline. Russian economists call this “using administrative reserves”. This is what Putin understands much better than anything else, economy anyway.

The share of a so-called shadow economy on the entire economy of Russia represents almost 50 per cent. The yearly expenses from the state budget of Russian Federation are approximately 25 billion USD, while yearly exported capital from Russia vary in amount of 15-30 billion USD.

Putin does not need that much for an economic success till the year 2004. It will be enough if he manages to stop the ebb of the capital abroad, to repress the shadow economy, to increase the payment of taxes and this will make him the greatest reformer of the post-soviet period. After the “aluminium war” of March 2000, that ended successfully for the group of Abramovich-Berezovskiy, the spheres of influence in business seemed to be given for a long-term period and congruent to the allocation of forces.

Who will rule with Putin

There are 5 important interest groups to define: the Putin core – force structures, intelligence agencies represented by the chief of the Federal Security Service Nikolaiy Patrusev, the Secretary of the Security Council of RF Sergey Ivanov, a coordinator of all forces resorts/executive, armed forces and Viktor Ivanov, responsible for personal issues in the presidential administration.

The second group is concentrated around the company of Roman Abramovich-Boris Berezovskiy, that is the continuation of the previous so called The Family, controlling important media systems.

The third group consists of bosses of “ALFA Group”, a financial group with background of the private banking sector – the first private Bank in Russia – the Alfa Bank.

The fourth group is Gazprom and some other subjects of crude oil and gas industry in Russia.

The fifth group represents Anatolij Chubays and company – controlling one of the biggest natural monopolies in Russia – RAO JES – Russian power plants.

Last important group – MEDIA MOST around Vladimir Gusinski is currently in disfavour because of its bad strategy in the voting campaign of 1999, supporting the candidacy of Luzhkov and Primakov.

Putin and the reform of state administration. The end of the regional barons in Russia?

A few days after his inauguration Putin signed a decree, establishing seven federal territories of the state administration. The borderlines of the new territories, each associating approximately 12 subjects of the federation, correspond with the borderlines of the military districts of the Russian Armed Forces.

Alexander Ivanchenko in his analysis together with Vladimir Ryzchkov and Alexey Salmin realized, that Putin’s reform of the political system aims 5 basic strategic goals:

1. Liquidation of the self – sustaining political role of the lower house of the Parliament, the Duma
2. Liquidation of the position of the upper house of the Parliament, the Federation Council as an independent political actor on federal level
3. Constituting the principle of “federal intervention”, that forces approximation of the regional administration acts to the federal law
4. Concentration of real executive powers to the offices of chiefs of the federal districts
5. The reinforcement of presidential powers against the regional administration*

* *summary: Soňa Časnochová*